



# ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 3 czerwca 2022 r.

Pozycja 108

## POSTANOWIENIE

z dnia 16 marca 2022 r.

Sygn. akt Ts 113/21

### Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Stanisław Piotrowicz – przewodniczący

Rafał Wojciechowski – sprawozdawca

Krystyna Pawłowicz,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 13 października 2021 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej M.J.,

po s t a n a w i a:

**nie uwzględnąć zażalenia.**

**Orzeczenie zapadło jednogłośnie.**

### UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 16 kwietnia 2021 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił o stwierdzenie, że: 1) art. 242 § 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2011 r. Nr 21 poz. 112; dalej: k.w.) jest niezgodny z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 7, art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1 oraz art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji; 2) art. 44 ust. 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 2072; dalej: u.o.t.p.TK) w zakresie, w jakim „przyjmuje się, że stanowi on delegację do stosowania w toku wskazanego w nim postępowania przepisów Ustawy Kodeks Postępowania Cywilnego (Dz. U. z 1964 r. Nr 43 poz. 296; [dalej: k.p.c. lub ustawa – Kodeks postępowania cywilnego] oraz Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 167 poz. 1398; [dalej: u.k.s.c.]” jest niezgodny z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 7 oraz art. 79 ust. 1 w związku z art. 7 Konstytucji; 3) art. 117 § 2 k.p.c. (w skardze błędnie określony jako art. 117 ust. 2) w zakresie, w jakim „przyjmuje się, że stanowi on delegację do stosowania w toku wskazanego w nim postępowania przepisów oraz Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 167 poz. 1398)” jest niezgodny z art. 45 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1 w związku z art. 7 Konstytucji; 4) art. 398<sup>23</sup> § 3 zdanie pierwsze k.p.c. w zakresie „zwrotu «jako sąd drugiej instancji»” z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1 oraz art. 176 ust. 1 w związku

z art. 45 ust. 1 Konstytucji; 5) ustawy – Kodeks postępowania cywilnego w zakresie, w jakim „nie przewiduje ona możliwości wniesienia o wyłączenie Sędziego Sądu Najwyższego” z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Postanowieniem z 13 października 2021 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 19 października 2021 r.) Trybunał Konstytucyjny, na podstawie art. 61 ust. 4 u.o.t.p.TK, odmówił nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał stwierdził, że w zakresie, w jakim skarżący żąda stwierdzenia niekonstytucyjności art. 242 § 1 k.w. oraz przepisów ustawy – Kodeks postępowania cywilnego („w całości”), skarga nie spełnia podstawowego warunku określonego w art. 79 ust. 1 Konstytucji, a doprecyzowanego w art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK, część zaś sformułowanych w niej zarzutów jest oczywiście bezzasadna.

W zakresie, w jakim skarżący żąda stwierdzenia niezgodności z Konstytucją art. 44 ust. 2 u.o.t.p.TK i art. 117 § 2 k.p.c., Trybunał uznał, że złożony środek prawny nie spełnia przesłanki określonej w art. 53 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.t.p.TK. Trybunał za nieuzasadnione uznał zarzuty, jakoby art. 44 ust. 2 u.o.t.p.TK naruszał prawo do rzetelnie ukształtowanej procedury przez to, że nie zawiera odesłania do przepisów, na podstawie których sąd rozpoznaje wnioski o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Trybunał, odwoławszy się do swojego wyroku z 20 listopada 2019 r. (sygn. SK 6/18, OTK ZU A/2019, poz. 62) wskazał, że przepis ten został zamieszczony w Dziale II u.o.t.p.TK zatytułowanym: „Postępowanie przed Trybunałem” i Rozdziale 4 noszącym tytuł: „Uczestnicy Postępowania”. Wystąpienie z wnioskiem do sądu rejonowego o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu jest więc – jak podkreślił Trybunał – *sensu largo* z woli ustawodawcy – czynnością procesową dokonywaną w postępowaniu przed Trybunałem. Do rozpoznania wniosku odpowiednie zastosowanie – na podstawie art. 36 u.o.t.p.TK – znajdują tym samym przepisy k.p.c. Trybunał za nieuzasadnione i abstrahujący od obowiązującego stanu prawnego uznał natomiast zarzut „zwyczajowego” stosowania przepisów u.k.s.c. „w zakresie czynności” wskazanych w art. 117 § 2 k.p.c.

Skarga konstytucyjna w zakresie, w jakim wnosi o poddanie kontroli art. 398<sup>23</sup> § 3 k.p.c. jest, zdaniem Trybunału, oczywiście bezzasadna. Zakwestionowana regulacja była już przedmiotem oceny Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zakończonej wyrokiem z 20 listopada 2019 r. (sygn. SK 6/18). W wyroku tym orzeczono m.in., że art. 398<sup>23</sup> § 2 zdanie drugie k.p.c., w brzmieniu obowiązującym do 6 listopada 2019 r., jest zgodny z art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji w zakresie, w jakim wskazuje, że sąd rozpoznający skargę na postanowienie referendarza sądowego o odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym działa jako sąd drugiej instancji. Trybunał zauważył w tej sprawie m.in., że zarzuty skarżącego opierają się na fałszywych założeniach, iż sprawy o przyznanie pomocy prawnej z urzędu w celu złożenia skargi konstytucyjnej muszą być rozpoznawane „od początku do końca” przez sądy, a jedynym dopuszczalnym modelem środka zaskarżenia jest dewolutywne zażalenie. W zakresie przywołanego jako wzorzec kontroli art. 176 ust. 1 Konstytucji Trybunał umorzył postępowanie, stwierdziwszy, że nie ma podstaw do akceptacji samodzielności tego postanowienia jako wzorca kontroli. Jak podkreślił, dotyczy on bowiem zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego i ma zastosowanie tylko do spraw przekazanych w całości do wyłącznej właściwości sądów, a nie postępowań mieszanych, w których pierwszą instancją jest organ pozasądowy (referendarz sądowy), a na dodatek o charakterze wpadkowym. Zdaniem Trybunału art. 176 ust. 1 Konstytucji jest w tego typu przypadkach wzorcem nieadekwatnym. Zakwestionowany w analizowanej sprawie art. 398<sup>23</sup> § 3 k.p.c. zawiera, jak zauważył Trybunał, analogiczną regulację do § 2 tego przepisu w brzmieniu obowiązującym do 6 listopada 2019 r., zaś sformułowane w skardze zarzuty pokrywają się z tymi, które zostały już rozpoznane w sprawie o sygnaturze SK 6/18 (por. postanowienia TK z 28 lipca 2020 r., sygn. Ts 10/20, OTK ZU B/2020, poz. 363 oraz z 29 stycznia 2021 r., sygn. Ts 74/20, OTK ZU nr B/2021, poz. 97).

W postanowieniu z 13 października 2021 r. Trybunał stwierdził także, że skarżący nie

wykonał punktu 6 zarządzenia sędziego Trybunału Konstytucyjnego, wzywającego do usunięcia braków formalnych skargi.

W zażaleniu złożonym 26 października 2021 r. (data nadania) skarżący wniósł o uchylenie postanowienia Trybunału z 13 października 2021 r. i skierowanie skargi do merytorycznego rozpoznania w zakresie, w jakim dotyczy ona art. 44 ust. 2 u.o.t.p.TK, art. 117 § 2 (w zażaleniu błędnie określonego jako art. 117 ust. 2) i art. 398<sup>23</sup> § 3 zdanie pierwsze k.p.c. w zakresie zwrotu „jako sąd drugiej instancji” (w zażaleniu określonego jako art. 398<sup>23</sup> k.p.c. w zakresie zwrotu „jako sąd drugiej instancji”).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) stanowi podstawę wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał rozpatruje zażalenie w składzie trzech sędziów na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 u.o.t.p.TK). Rozpoznając zażalenie bada zakwestionowane postanowienie pod kątem prawidłowego zidentyfikowania w nim przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu.

2. Trybunał zauważa, że zarzuty sformułowane w zażaleniu, dotyczące odmowy nadania skardze dalszego biegu w zakresie, w jakim jej przedmiotem jest art. 44 ust. 2 u.o.t.p.TK, stanowią w istocie powtórzenie zarzutów sformułowanych w skardze konstytucyjnej. Należy zatem stwierdzić, że skoro Trybunał w postanowieniu z 13 października 2021 r. uznał, że nie spełniają one ustawowego wymogu nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, to tym samym nie są podstawą uwzględnienia zażalenia.

3. W złożonym środku odwoławczym skarżący nie odniósł się do podstaw odmowy nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej w zakresie, w jakim zakwestionował zgodność art. 117 § 2 k.p.c. z art. 45 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1 w związku z art. 7 Konstytucji. Nie odniósł się także do punktu 6 zaskarżonego postanowienia, tj. nieusunięcia w terminie braku formalnego skargi konstytucyjnej. W związku z tym Trybunał Konstytucyjny podtrzymuje argumentację przedstawioną w tym zakresie w zaskarżonym postanowieniu.

4. W odniesieniu do stwierdzonej przez Trybunał oczywistej bezzasadności zarzutów sformułowanych pod adresem art. 398<sup>23</sup> § 3 zdanie pierwsze k.p.c. w zakresie zwrotu „jako sąd drugiej instancji”, skarżący powtórzył wywody przedstawione w skardze. Zakwestionował także uprawnienie referendarza sądowego do orzekania o odmowie bądź ustanowieniu pełnomocnika do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej. Wskazał, że referendarz sądowy jest jedynie urzędnikiem, zatem wydane przez niego rozstrzygnięcie nie może być uznane za spełniające wymogi rozpoznania sprawy (ustanowienia określonego prawa) przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

Skarżący wydaje się nie zauważać tego, że zakwestionowany przez niego art. 398<sup>23</sup> § 3 k.p.c. nie jest źródłem uprawnienia referendarza sądowego do orzekania o prawie przyznania pomocy prawnej do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej. Przepis ten stanowi, że skargę na orzeczenie referendarza rozpatruje sąd w składzie jednego sędziego jako sąd drugiej instancji. Podstawę prawną do wydania orzeczenia przez referendarza sądowego stanowi natomiast art. 123 § 2 k.p.c. Ten przepis nie został jednak poddany kontroli Trybunału Konstytucyjnego. Skarżący nie wziął jednak pod uwagę tego, że w sprawie o sygnaturze SK 6/18 orzeczono, że art. 123 § 2 k.p.c. w zakresie, w jakim przyznaje referendarzowi sądowemu prawo do orzekania w sprawie ustanowienia pełnomocnika z urzędu w postępowaniu przed

Trybunałem, jest zgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Jak stwierdził Trybunał, ustawodawca, zezwalając referendarzom na rozstrzyganie o prawie do pomocy z urzędu, zapewniając jedynie następczą kontrolę sądową takich rozstrzygnięć, nie przekroczył przysługującej mu swobody regulacyjnej.

Zażalenie nie podważa podstaw odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, dlatego Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.